

4048

عقود

٤

٦٨٨

اسراء

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي سُرِّيَ بِهِ لِكَلِمَاتِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَنَيْنَا حَوْلَهُ لِنُزِيلِهِ
مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

WWW.KOTAB.IR

www.ketab.ir

صیبا حج

سرشناسه: جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۱۲-
عنوان و پدیدآور: صهبای حج / مولف: آیت الله جوادی آملی: تنظیم و ویرایش: حسن واعظی
محمدی.

مشخصات نشر: قم: مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۷.

مشخصات ظاهری: ۶۸۸ ص.

شابک: ۸ - ۴۱ - ۵۹۸۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

یادداشت: فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

یادداشت: ص. ع. به انگلیسی: **javadi Amoli. The spiritual ecstasy of Hajj.**

یادداشت: کتابنامه: ص. [۶۸۶] - ۶۸۸: همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: حج.

شناسه افزوده: واعظی محمدی، حسن.

رده بندی کنگره: ۱۳۷۷ ۸۷ ص ۹ / ج ۸ / ۱۸۸ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۳۵۷

شماره کتابخانه ملی: ۶۱۱۲ - ۷۸ م

بخش پژوهشی فلسفه، عرفان و کلام اسلامی

گروه فلسفه و عرفان

ویراست دوم

- کتاب: صهبای حج
- مؤلف: آیت الله جوادی آملی (دامت الله)
- تنظیم و ویرایش: حجت الاسلام حسن واعظی محمدی
- ناشر: مرکز نشر اسراء
- حروف نگاری و صفحه آرایی: پژوهشگاه علوم و حیان معارج
- چاپخانه: مرکز چاپ اسراء
- نوبت چاپ: چهارم
- سال نشر: پائیز ۱۳۹۸ ه. ش
- شابک: ۸ - ۴۱ - ۵۹۸۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸
- تیراژ: ۵۰۰ نسخه
- قیمت: ۹۲۰۰۰۰ ریال

همه حقوق طبع محفوظ است

آدرس: قم، بلوار ۷۵ متری عمار یاسر، نبش خیابان قدوسی، بنیاد بین المللی علوم و حیان اسراء

تلفن: ۳۷۷۶۵۳۵۶ - ۳۷۷۶۵۳۵۷

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۱۱۸۲

پست الکترونیک: info@nashresra.com

<http://nashresra.ir>

برای خرید نسخه های الکترونیک و چاپی
نشر اسراء کد زیر را اسکن کنید.

برای مطالعه نسخه الکترونیک این کتاب کد
زیر را اسکن کنید.

فهرست مطالب

۱۳	سخن ناشر
۱۹	پیشگفتار

بخش اول: ابعاد حج

۲۹	فصل یکم. اسلام دین همگانی و همیشگی
۳۲	تحلیل عقلی کلیت دوام اسلام
۳۷	راز اختلاف شرایع
۴۱	فصل دوم. جایگاه حج در اسلام
۴۱	تجلیگاه کلیت و دوام اسلام
۴۲	جهانشمولی حج از منظر قرآن
۴۲	۱. نخستین محور و مرکز جهانی برای عبادت
۴۴	۲. محور هدایت جهانیان
۴۵	۳. مرجع همه جهانیان در همه اعصار
۴۵	۴. قیام جهانشمول در پرتو توجه به کعبه
۴۶	۵. تساوی همه زائران کعبه
۴۷	۶. شهرت جهانی حج
۴۷	فصل سوم. حج در قرآن و سنت
۴۹	أ. سیمای حج در قرآن کریم
۴۹	۱. میثاق و عهد مخصوص الهی
۵۱	نکاتی درباره خطاب الهی ویژه حج
۵۴	۲. سراسر حج، شعائر الهی است
۵۶	۳. تحول‌های ماه برای تشخیص موسم حج
۵۷	۴. شهود آیات روشن حق در حج

۵۷	۵. تطبیق برخی آیات بر حج
۵۹	ب. سیمای حج در روایات
۷۱	ج. عظمت حج در دعاهاى ماه رمضان
۷۴	د. شرافت زمانى ایام حج
۷۷	هـ. قرار و قراردادها در ایام حج و به نام حج
۸۱	فصل چهارم. حج، تجسّم اصول عقاید
۸۱	أ. توحید مجسّم
۸۳	ب. وحى مجسّم
۸۷	دیدار بنیانگذار کعبه و نیل به یافته‌هاى او
۸۸	سزاوارترین فرد به ابراهیم <small>علیه السلام</small>
۹۱	ج. معاد مجسّم
۹۵	فصل پنجم. ولایت، روح حج
۹۶	مسئله حرمت و حرّیت کعبه
۹۹	رهبرى ملى، ملكى و ملكوتى معصومان
۱۰۰	پیوند شئون حج با ولایت
۱۱۳	فصل ششم. چهار سیاستى حج
۱۱۳	حج نمایشگر حکومت والای اسلامى
۱۱۵	شواهد تجلّى حکومت اسلامى در حج
۱۲۳	جلوه تامّ تبرى از طاغوت
۱۲۸	ضرورت تطهیر کعبه از تولیت طاغیان

بخش دوم: اماکن حج

۱۳۵	فصل یکم. میقات
۱۳۷	وجوب احرام در میقات
۱۳۸	تشریح میقات‌ها و راز نامگذاری آنها
۱۴۷	فصل دوم. حرم الهی
۱۴۸	امنیت حرم
۱۵۰	امنیت تکوینى حرم
۱۵۳	اشکالی بر امنیت تکوینى حرم و پاسخ آن
۱۵۹	امنیت تشریعى حرم

۱۶۱	جمعه خونین مکه
۱۶۴	ساحت امن ولایت معصومان <small>علیهم السلام</small>
۱۶۷	برخی ویژگی‌های فقهی حرم
۱۷۱	فصل سوم. مکه
۱۷۱	الگوی مدینه فاضله
۱۷۵	تأمین اقتصادی ساکنان مکه
۱۷۸	برخی ویژگی‌های فقهی مکه
۱۸۱	فصل چهارم. مسجد حرام
۱۸۱	حرمت ویژه مسجد حرام
۱۸۳	جنگ و دفاع در مسجد حرام
۱۸۴	شرایط و اوصاف عمران مساجد
۱۸۸	تولیت و سرپرستی حرم امن الهی
۱۹۵	فصل پنجم. کعبه
۱۹۵	جایگاه محوری کعبه
۱۹۸	محور وحدت انسان‌ها
۲۰۰	فطرت توحیدی، سرمایه وحدت
۲۰۴	منشأ اختلاف بعد از علم
۲۰۵	محورهای اصیل وحدت
۲۰۶	۱. جهانی بودن قرآن کریم
۲۰۷	۲. رسالت جهانی رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۲۰۹	رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small> اسوه همه انسان‌ها
۲۱۰	وظیفه انسان‌ها در برابر رسالت پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۲۱۰	۳. مرکزیت جهانی و جاودانی
۲۱۳	ویژگی‌های کعبه
۲۱۵	یکم. تجلی عرش
۲۱۶	راز تربیع کعبه
۲۲۰	تعالی روح حج گزار ژرف‌نگر به مقام عرش
۲۲۳	دوم. پایه گذاری کعبه بر توحید محض
۲۲۷	سوم. تأسیس پایه‌های کعبه بر خلوص ناب
۲۳۰	چهارم. محور برائت از مشرکان

۲۳۲ پنجم . مدار پاکی و مطاف پاکان
۲۳۵ عدم توفیق ناپاکان از ادراک کعبه
۲۳۹ ششم . محور قیام و مقاومت
۲۴۱ حیات و پایداری دین به حیات و برپایی کعبه
۲۴۵ نقش اعتقاد و اقتصاد در قوام جوامع
۲۴۶ هفتم . خانه آزاد و محور آزادی
۲۴۹ هشتم . مظهر مساوات
۲۵۰ نهم . مرجع همه انسان ها
۲۵۱ دهم . کانون و محور اتحاد
۲۵۴ یازدهم . کهن ترین عبادتگاه همگانی
۲۵۶ دوازدهم . برترین معبد
۲۵۹ سیزدهم . سسارکت
۲۵۹ چهاردهم . وسیله هدایت
۲۶۲ پانزدهم . مصونیت کعبه
۲۶۳ شانزدهم . ولایت، روح کعبه
۲۶۵ شرط پذیرش عمل و عمل به اعمال
۲۶۶ کعبه، منکر ولایت را پناه نمی دهد
۲۶۹ هفدهم . نشان قبله
۲۸۵ رو به «وجه الله»
۲۹۲ قبله مرضی خدا و رسول
۲۹۷ معجزه جاوید پیامبر ﷺ
۳۰۱ ثمرات تغییر قبله
۳۰۶ قبله، بُعد تغییرناپذیر کعبه
۳۰۹ قبله پیامبران ﷺ
۳۱۳ شرافت کعبه بر بیت مقدس
۳۱۵ برخی خصوصیات فقهی کعبه
۳۱۹ شمه ای از تاریخ کعبه
۳۲۳ فصل ششم . حجر آسود
۳۲۳ راز تشبیه حجر آسود به مقام رسول اکرم ﷺ
۳۲۵ نزول حجر آسود از بهشت

۳۳۱	شهادت حجرِ آسود در قیامت
۳۳۳	فصل هفتم. «حطیم» و «حجر اسماعیل»
۳۳۷	فصل هشتم. مقام ابراهیم
۳۴۱	چگونگی شکل‌گیری مقام ابراهیم
۳۴۷	فصل نهم. زمزم
۳۴۹	نکاتی دربارهٔ زمزم
۳۵۳	فصل دهم. صفا و مروه
۳۵۷	فصل یازدهم. عرفات
۳۵۹	نکاتی دربارهٔ عرفات
۳۶۱	فصل دوازدهم. مشرف
۳۶۳	فصل سیزدهم. منی
۳۶۵	نکاتی دربارهٔ منی
بخش سوم: مناسک حج		
۳۶۹	فصل یکم. سرّ عبادت
۳۶۹	عبادت در نظام تکوین
۳۷۰	تکامل اختیاری در نظام تشریح
۳۷۱	غایت خلق نه خالق
۳۷۳	هدف والای مخلوق
۳۷۵	درجات عبادت
۳۷۷	راهیابی به سرّ عبادت
۳۷۹	حقیقت انسان کامل، سرّ همهٔ عبادات
۳۸۳	فصل دوم. سرّ حج و ثمرات آن
۳۸۳	هدف والای حج
۳۸۷	نزول حج از خزاین غیب
۳۸۸	صورت باطنی و ملکوت حج
۳۹۶	تزکیه روح در پرتو شناخت اسرار
۳۹۷	سرّ حج در سیر الی الله
۳۹۸	زاد سفر حج
۴۰۱	سیرت حیوانی برخی حج‌گزاران

۴۰۸	فصل سوم. احرام
۴۱۱	راز احرام
۴۱۵	حقیقت احرام
۴۱۵	غسل احرام
۴۱۶	نماز احرام
۴۱۶	پوشیدن جامهٔ احرام
۴۱۷	نیت
۴۱۸	یکم. عدم اعتبار قصد در برخی امور
۴۱۹	دوم. نقش قصد در تحقق عناوین خاص
۴۲۱	سوم. استمرار قصد در عناوین قصدی
۴۲۴	چهارم. وجوب نیت و تعیین نوع احرام
۴۲۵	پنجم. قصد قربت
۴۲۶	راز تفاوت مراتب عبادت‌کنندگان
۴۳۱	حقیقت نیت
۴۳۱	مراتب تقرب
۴۳۳	ششم. معیار ارزیابی عبادت‌های سوداگرانه
۴۳۹	تلبیه
۴۴۱	رهبانیت امت اسلامی
۴۴۲	تجلی توحید در تلبیه
۴۴۵	طرد جاهلیت باستانی و مدرن
۴۴۷	راز تلبیه
۴۴۸	مراتب و درجات تلبیه و لبیک‌گویان
۴۵۲	محرمات حال احرام
۴۵۷	فصل چهارم. طواف
۴۵۷	ادب ورود به مسجد حرام
۴۵۸	ادب حضور
۴۶۱	طواف
۴۶۳	طواف جاهلی
۴۶۵	مطاف و قبلهٔ هواپرستان
۴۶۶	استلام حجرِ آسود

۴۶۹	فصل پنجم. نماز طواف
۴۷۱	تَبَرُّكٌ به آب زمزم
۴۷۳	فصل ششم. سعی
۴۷۵	اسرار سعی
۴۷۹	فصل هفتم. تقصیر
۴۷۹	یکم. معنای لغوی قصر
۴۸۰	دوم. حرمت و وجوب يك شیء در عمل واحد
۴۸۳	سوم. برابری زن و مرد در تحصیل کمال
۴۸۵	چهارم. برخی از احکام تقصیر
۴۸۹	فصل هشتم. وقوف در عرفات
۴۹۲	اسرار وقوف
۴۹۸	سرزمین دعا
۵۰۱	قُرب خداوند به بندگانش
۵۰۷	بخش‌هایی از دعای عرفه امام حسین <small>علیه السلام</small>
۵۱۲	حضور امام زمان <small>علیه السلام</small> در حج
۵۱۵	فصل نهم. وقوف در مشعر حرام
۵۱۷	فصل دهم. افاضه به منا و بیتوته در آن
۵۱۹	پیراستن مناسک از رسوم جاهلی
۵۲۳	حج، سرشار از نام و یاد خدا
۵۲۵	کوری از شهود اسرار حج بر اثر غفلت
۵۲۶	تفاوت مراتب حج گزاران
۵۲۹	فصل یازدهم. رمی جمرات
۵۳۱	پیشینه رمی و رجم
۵۳۳	فصل دوازدهم. قربانی
۵۳۴	نیل حج گزار متقی به خدای سبحان
۵۳۷	تفاوت مراتب مؤمنان
۵۴۰	نکاتی درباره قربانی و اسرار آن
۵۴۵	فصل سیزدهم. تراشیدن موی سر (حَلْق)
۵۴۶	استحباب دفن موی حج گزار در منا
۵۴۹	فصل چهاردهم. پایان حج

۵۴۹ ورود و خروج صادقانه
۵۵۱ حج مقبول
۵۵۳ رهنمودهای پیامبر ﷺ در حجة الوداع

بخش چهارم: زیارت

۵۶۳ فصل یکم. اتمام حج و عمره
۵۶۵ مهم ترین زیارت
۵۶۷ متمم حج و عمره
۵۷۱ فضیلت تشرف به مدینه پس از حج
۵۷۳ فصل دوم ارتباط عقلی و عاطفی با اهل بیت ﷺ
۵۸۹ فصل سوم. آداب حضور
۵۹۳ بروت رفیع حو
۵۹۷ فصل چهارم. صیافت پیامبر ﷺ
۶۰۰ طعام معوی پیامبر ﷺ
۶۰۳ نیل به کمال های علمی و عملی
۶۰۷ تعلیم و تزکیه
۶۱۰ همگان مهمان سفره پر فیض پیامبر ﷺ
۶۱۲ درس توحید

فهرست ها

۶۱۹ فهرست آیات
۶۴۵ فهرست روایات
۶۶۳ فهرست اشعار
۶۶۵ فهرست اعلام
۶۷۱ فهرست کتب
۶۷۷ فهرست منابع

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سخن‌ها

طنین اذان ابراهیمی در سرپردهٔ عالم انسانی، خوش نشسته و نفوس مستعد کمال را و اله و حیران خرد کرده است. رعد اذان و برق صلاهی او بشارت باران فیض و مژدهٔ فطران خیر است.

حج که یادگار ابراهیم علیه السلام و میراث همهٔ پیامبران علیهم السلام است، رکن وثیق و جبل متینی است که یادش همهٔ مستأقی را بر زورق امید می‌نشانند و نامش همواره با دریایی از آرزو همراه است. حج نام زبانی است که بارقهٔ عزت برای دل‌های موحدان و صاعقهٔ ذلت برای قلوب مشرکان و کافران به همراه دارد.

حج که شجرهٔ طوبای ابراهیم علیه السلام در طور سینای مکه است نائره‌ای از بعید و نوری از قریب دارد؛ موسیان طور به دنبال قسی از نار، روبه سوی سینای ملاقات دارند، کوی او را قاصدند و حج بیت او دارند؛ اما نائرهٔ موسوی به نور ابراهیمی بدل می‌شود و شجرهٔ طیبه ارتباط با پروردگار ثمر می‌دهد. به همراه صوت دلنشین و اذان عالمگیر حج رایحهٔ صفا و عطر دل‌انگیز وفا عمق جان عاشقان حرم دوست را نوازش می‌دهد و نسیم جان‌فزایش همواره خاطرهٔ هفت شهر عشق وادی معشوق را زنده و در اهتزاز می‌دارد.

نشانه‌های شگفت و علائم زنده حج که در پرتو حج ابراهیمی نمودار گشته، رونق بازار توحید و کسادی عرصه شریک را نوید می‌دهد. گوئیا

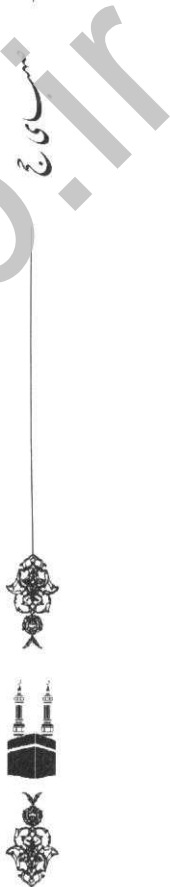

اکنون قامت استوار ابراهیم زمان، امام خمینی علیه السلام در مقام ابراهیم پا نهاده و بار دیگر دو اذان حج را که یکی جلوه رحمت الهی است: ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾^۱ و دیگری نائره غضب الهی: ﴿وَأَذِّنْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ﴾^۲ تکرار می کند.

اذان اول، پیام توحید را در سرپرده دل های مؤمنان می نشاند و بذر عشق و دانه شوق را در سرزمین جان می پروراند و همه را به میقات الهی فرا می خواند، با احرام به حرم خویش می کشاند، به بلد امن مکه دعوت می کند، به رزم و صفایش می رساند، آن گاه شوق لقایش را در دل می نشاند، به خانه اش می برود، به وصالش بشارت می دهد، در عرفان عرفات خود غرقش می کند، در شب روشن مشعر طلوع بدون غروب خورشید خود را می نمایاند، به منای عشق می کشاند و در سلخ آرزوها اسماعیل دوستی به غیر او را ذبح می کند و شیطان و نفس سرکش انسانی را با نار غضب رمی می کند و آنچه که جلوه های محبت به اوست به نور رحمت جذب می کند، آن گاه خالص کرده واصل می کند، به درون کعبه می خردند تا خود درون کعبه دل درآید، که **القلب حرم الله**^۳، و سرانجام او را به محضر احباب بار می دهد و نهال محبت و مودت اهل بیت نبوت علیهم السلام را در جان او غرس می کند؛ وه که چه شیرین است!

اما اذان دوم: ﴿وَأَذِّنْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ﴾ که با صلاهی ابراهیمی بیان شد و با صلابت

۱. سوره حج، آیه ۲۷.

۲. سوره توبه، آیه ۳.

۳. جامع الاخبار، ص ۱۸۵؛ بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۵.

علوی تثبیت گردید، حج حقیقی را که حضور فرهنگ اصیل آن در همه عرصه‌های زندگی است به گوش جان می‌رساند. حج، کنگره جاودان و دیوان سراسر آیین دین اسلام است. حج، حقیقت وحدت، نماد عزت و ظهور شوکت جامعه اسلامی است. لبیک آن بارقه است و اذان آن صاعقه. اگر مروه‌اش صفا دارد و زمزم آن وفا، زمیث جفا دارد و سینه شیاطین شرك و كفر را می‌شکافد، از این رو باید هر دو اذان را شناخت و با هر دو آهنگ هماهنگ بود.

برای آشنا شدن به این دو صلاهی آسمانی و اذان زمینی و برای پی بردن به حقایق و اسرار و حکمت‌های فراوان موجود در حج، مجموعه آثار گفتاری و نوشتاری فقیه، حکم و مفسر فرزانه حضرت آیه الله جوادی آملی (مدظله) درباره حج و زیارت، تنظیم و تدوین شد و با بازنگری حضرت استاد (مدظله) و اصلاح و تکمیل و اضافات فراوان غنا یافته، بر مطلوبیت آن افزوده شد و به مشتاقان معارف عرصه گردید.

پس از چند نوبت نشر این مجموعه با نام «صه‌بای حج»، پرسش‌های برخی معرفت‌پژوهان و مراجعان به آن چنین می‌نمود که بعضی از مطالب آن نیازمند تبیین و توضیح بیشتر است. آن موارد به صورت استاد (مدظله‌العالی) ارائه و از ایشان درباره آن استفسار شد. پاسخ‌های کتبی معظم له به آن پرسش‌ها، همچنین نکات بدیع و لطیفی که در بازنگری نهایی مباحث تفسیری آیات ۱۲۵ تا ۱۲۷، ۱۴۲ تا ۱۵۰ و آیه ۱۵۸ سوره بقره و آیات ۹۶ و ۹۷ سوره آل عمران مرقوم داشته‌اند کاملاً در اثر حاضر ملحوظ گشت و مباحث کتاب با لحاظ و ادراج آن‌ها تنظیم شد و در نتیجه بر غنای کتاب افزود.

این کتاب که مشتمل بر چهار بخش مرتبط با هم است مجموعه کاملی است که از آغاز سفر حج تا انجام آن را در بر می‌گیرد و می‌تواند همچون

مشعلی فروزان راهنمای زایران حرم الهی و قاصدان کوی دوست باشد. عناوین بخش‌های چهارگانه کتاب، به ترتیب عبارت است از ابعاد حج، اماکن حج، مناسک حج، و زیارت، که هر یک از بخش‌ها فصولی را دربر دارد.

بخش نخست که بیشتر به تبیین جایگاه، اهمیت و نظام حج در اسلام می‌پردازد، شامل مباحث کلی درباره ابعاد حج است که بر دیگر مباحث کتاب پرتوافکن است، از این رو در بخش‌های دیگر، گاه مصادیقی از این بحث‌های کلی ارائه می‌شود؛ مانند بیان نمودهای توحید در حج، نقش ولایت در شئون حج و سیرت حج‌گزار.

بخش‌های دوم و سوم که بر اساس ترتیب مناسک عمره و حج تنظیم شده، شامل بحث‌هایی درباره برخی از معارف و اسرار و ویژگی‌های «اماکن و مناسک حج» و نیز بیان شرایط، اوصاف و مراتب حج‌گزاران و زائران است.

بخش چهارم نیز به بیان معارفی درباره زیارت اختصاص داده شده است، زیرا کمال و تمام حج به حضور در نزد پیشوای معصوم علیه السلام است: تمام الحج لقاء الإمام^۱ و بدین لحاظ مسح است سفر حج به زیارت خاندان نبوت و امامت علیهم السلام ختم شود.

از خصایص ارزشمند این کتاب کثرت و تنوع پانزست‌ها و منابع ارجاعی است که رهگشای محققان و پژوهشگران این‌گونه مباحث خواهد بود. از این کتاب تاکنون دو گزیده، یکی به نام «جرعه‌ای از صهبای حج» و دیگری با عنوان «عرفان عمره» به مشتاقان معارف و اسرار حج و عمره عرضه شده است.

در پایان با امید به اینکه این «صهبا»^۱ که جرعه‌ای از زمزم معارف ناب و حقایق پاک «حج» است جان‌های تشنه را سیراب و رخسارهای خسته را طراوت بخشیده و نَمای وجودی انسان را با نمادهای الهی، تعالی بخشد، مرکز نشر اسراء سپاس و ثنای خود را به درگاه الهی اظهار داشته و توفیق انتشار این اثر نفیس و گرانبایه را از ساحت پروردگاری می‌داند و در گذر شکر از خالق، از جناب حجة الاسلام آقای حسن واعظی محمدی که با دقت و حوصله لازم در تحقیق و تنظیم مطالب و فهرس کتاب و همچنین ویرایش آن و به بار نشاندن این اثر وزین دینی و علمی تلاش واسع داشته‌اند قدردانی می‌کند و از ولی توفیق، پذیرش این قلیل و مثبت و اجر کثیر را برای همگان مسئلت دارد.

مرکز نشر اسراء

* * *

۱. «صهبا» در لغت شراب افشوده از انگور سفید را گویند و در اصطلاح عرفا عشق و محبت مفرط ذاتی را که از بین برنده رنگ نفاق و کدورت ریاست.